

THE HEART SUTRA
Sanskrit

नमः सर्वज्ञाय ॥

namaḥ sarvajñāya ॥

अथ प्रज्ञापारमिताहृदयसूत्रं ॥

atha prajñāpāramitāhṛdayasūtram ॥

एवं मया श्रुतं ।

evaṁ mayā śrutam ।

एकस्मिन्समये भगवान्राजगृहे विहरति स्म गृध्रकूटे

पर्वते महता भिक्षुसंघेन सार्धम् महता च बोधिसत्त्वसंघेन ।

ekasmīnsamaye bhagavānrājagrhe viharati sma gṛdhrakūṭe

parvate mahatā bhikṣusaṅghena sārddham mahatā ca bodhisattvasaṅghena ।

तेन खलु समयेन भगवान्गंभीरावसंबोध नाम समाधिं समापन्नः ।

tena khalu samayena bhagavāṅgambhīrāvasambodha nāma samādhim

samāpannaḥ ।

तेन खलु समयेन भगवानार्यावलोकितेश्वरो बोधिसत्त्वो महासत्त्वो

tena khalu samayena bhagavānāryāvalokiteśvaro bodhisattvo mahāsattvo

गंभीरायां प्रज्ञापारमितायां चर्यं चरमाण एवं व्यवलोकयति स्म ।

gambhīrāyām prajñāpāramitāyām caryam caramāṇa evaṁ vyavalokayati sma ।

पञ्च स्कंधास्तांश्च स्वभावशून्यं व्यवलोकयति ।

pañca skandhāstāṁśca svabhāvaśūnyam vyavalokayati ।

अथायुष्माञ्चारिपुत्रो बुद्धानुभावेनार्यावलोकितेश्वरं बोधिसत्त्वं महासत्त्वमेतदवोचत् ।

athāyusmāñcāripuro buddhānubhāvenāryāvalokiteśvaram bodhisattvaṁ

mahāsattvametaadvocat ।

यः कश्चित्कुलपुत्रो गंभीरायां प्रज्ञापारमितायां चर्यां चर्तुकामः कथं शिक्षितव्यः ।

yaḥ kaścitkulaputro gambhīrāyām prajñāpāramitāyām caryām cartukāmaḥ
katham śikṣitavyaḥ ।

एवमुक्त आर्यावलोकितेश्वरो बोधिसत्त्वो महासत्त्व आयुष्मन्तं शारिपुत्रम्

एतदवोचत् ।

evamukta āryāvalokiteśvaro bodhisattvo mahāsattva āyuṣmantam śāriputram
etadavocat ।

यः कश्चिच्छारिपुत्र कुलपुत्रो वा कुलदुहिता वा गंभीरायां प्रज्ञापारमितायां चर्या

चर्तुकामस्तेनैवं व्यवलोकयितव्यं ।

yaḥ kaścicchāriputra kulaputro vā kuladuhitā vā gambhīrāyām
prajñāpāramitāyām caryām cartukāmastenaivam vyavalokayitavyam ।

पञ्च स्कन्धास्तांश्च स्वभावशून्यान्समनुपश्यति स्म ।

pañca skandhāstāṁśca svabhāvaśūnyānsamanupaśyati sma ।

रूपं शून्यता शून्यतैव रूपम् ।

rūpaṁ śūnyatā śūnyataiva rūpam ।

रूपान्न पृथक् शून्यता शून्यताया न पृथग्रूपं ।

rūpānna pṛthak śūnyatā śūnyatāyā na pṛthagrūpaṁ ।

यद्रूपं सा शून्यता या शून्यता तद्रूपं ।

yadrūpaṁ sā śūnyatā yā śūnyatā tadrūpaṁ ।

एवं वेदनासंज्ञासंस्कारविज्ञानानि च शून्यता ।

evam vedanāsaññāsaṁskāravijñānāni ca śūnyatā ।

एवं शारिपुत्र सर्वधर्मा शून्यतालक्षणा अनुत्पन्ना अनिरुद्धा अमला विमला अनूना

असंपूर्णाः ।

evam śāriputra sarvadharmā śūnyatālakṣaṇā anutpannā aniruddhā amalā
vimalā anūnā asampūrṇāḥ ।

तस्मात्तर्हि शारिपुत्र शून्यतायां न रूपम् न वेदना न संज्ञा न संस्कारा न विज्ञानं ।

tasmāttarhi śāriputra śūnyatāyām na rūpam na vedanā na saññā na saṁskārā na
vijñānam ।

न चक्षुर्न श्रोत्रं न घ्राणं न जिह्वा न कायो न मनो न रूपं न शब्दो न गंधो न रसो
न स्पृष्टव्यं न धर्माः ।

na cakṣurna śrotram na ghrāṇaṁ na jihvā na kāyo na mano na rūpaṁ na śabda
na gandho na raso na spraṣṭavyaṁ na dharmāḥ ।

न चक्षुर्धातुर्यावन्न मनोधातुर्न धर्मधातुर्न मनोविज्ञानधातुः ॥

na cakṣurdhāturyāvanna manodhāturna dharmadhāturna manovijñānadhātuḥ
॥

न विद्या नाविद्या न क्षयो यावन्न जरामरणं न जरामरणक्षयः ।

na vidyā nāvidyā na kṣayo yāvanna jarāmaraṇaṁ na jarāmarāṇakṣayaḥ ।

न दुःखसमुदयनिरोधमार्गा ।

na duḥkhasamudayanirodhamārgā ।

न ज्ञानं न प्राप्तिर्नाप्रप्तिः ।

na jñānaṁ na prāptirnāpraptiḥ ।

तस्माच्छारिपुत्र अप्राप्तित्वेन बोधिसत्त्वानां प्रज्ञापारमितामाश्रित्य विहरति

चित्तावरणः ।

tasmācchāriputra aprāptitvena bodhisattvānāṁ prajñāpāramitāmāśritya viharati
cittāvaraṇaḥ ।

चित्तावरणनास्तित्वाद्दत्रस्तो विपर्यासातिक्रान्तो निष्ठनिर्वाणः ।

cittāvaraṇanāstitvādatrasto viparyāsātikrānto niṣṭhanirvāṇaḥ ।

त्र्यध्वव्यास्थिता सर्वबुद्धाः प्रज्ञापारमितामाश्रित्यानुत्तरां

सम्यक्संबोधिमभिसम्बुद्धाः ।

tryadhvavyāsthitā sarvabuddhāḥ prajñāpāramitāmāśrityānuttarāṁ
samyaksambodhimabhisambuddhāḥ ।

तस्माज्ज्ञातव्यः प्रज्ञापारमितामहामन्त्रो महाविद्यामन्त्रो ऽनुत्तरमन्त्रो ऽसमसममन्त्रः

सर्वदुःखप्रशमनमन्त्रः सत्यममिथ्यत्वात् प्रज्ञापारमितायामुक्तो मन्त्रः ।

tasmājjñātavyaḥ prajñāpāramitāmahāmanthro mahāvidyāmanthro 'nuttaramantro
'samasamamantraḥ sarvaduḥkhapraśāmanamantraḥ satyamamithyatvāt
prajñāpāramitāyāmukto mantraḥ ।

तद्यथा । गते गते पारगते पारसंगते बोधि स्वाहा ॥

tadyathā । gate gate pāragate pārasaṅgate bodhi svāhā ॥

एवं शारिपुत्र गंभीरायां प्रज्ञापारमितायां चर्यायां शिक्षितव्यं बोधिसत्त्वेन ।

evaṁ śāriputra gambhīrāyām prajñāpāramitāyām caryāyām śikṣitavyaṁ
bodhisattvena ।

अथ खलु भगवान् ।

atha khalu bhagavān ।

तस्मात् समाधेर्व्युत्थायार्यावलोकितेश्वरस्य बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य

साधुकारमदात् ।

tasmāt samādhervyutthāyāryāvalokiteśvarasya bodhisattvasya mahāsattvasya
sādhukāramadāt ।

साधु साधु कुलपुत्र एवमेतत्कुलपुत्र ।

sādhu sādhu kulaputra evametatkulaputra ।

एवमेतद्गंभीरायां प्रज्ञापारमितायां चर्यं चर्तव्यं यथा त्वया निर्दिष्टमनुमोद्यये

सर्वतथागतैरर्हद्भिः सम्यक्संबुद्धैः ।

evametadgambhīrāyām prajñāpāramitāyām caryāṁ cartavyaṁ yathā tvayā
nirdiṣṭamanumodyaye sarvatathāgatairarhadbhiḥ samyaksambuddhaiḥ ।

इदमवोचद्भगवानानन्दमना आयुष्माञ्छारिपुत्र आर्यावलोकितेश्वरश्च बोधिसत्त्वो

महासत्त्वः सा च सर्वावती पर्षत्सदेवमानुशासुरगन्धर्वश्च लोको भगवतो

भाषितमभ्यनन्दन्निति ॥

idamavocadbhagavānānandamanā āyuṣmāñchāriputra āryāvalokiteśvaraśca
bodhisattvo mahāsattvaḥ sā ca sarvāvati parṣatsadevamānuśāsuragandharvaśca
loko bhagavato bhāṣitamabhyanandanniti ॥

प्रज्ञापारमिताहृदयसूत्रं समाप्तं ॥

prajñāpāramitāhṛdayasūtram samāptam ॥